

W

WEEKEND

12
Het trainen van ons werk is aan de orde van de dag

Joris Roes, plaatsvervangend hoofdredacteur

14
Dat gaswinning veilig kan, wil er niet meer in

Sinds 'Groningen' is alles anders

16
De luchtwasser ligt onder vuur: buren blij, boeren boos

Staatssecretaris wil geurnormen fors naar beneden bijstellen

Ook het criminele pad kent een vluchtstrook

Opgroeien in een crimineel milieu en tóch het rechte pad blijven bewandelen. Bepaald geen eenvoudige opdracht, maar soms lukt het. Onderzoekster Sheila Adjiembaks tekende twintig van zulke succesverhalen op.

tekst René van der Lee • illustraties John Back

Hoe is het om als kind op te groeien in een gezin dat de kost verdient met drugs? Steven vertelt: „Ik vond het spannend als die mensen dan wiet aan het knippen waren. Er werd een tafel in de gang gemaakt met die mensen eromheen en met zakken en knippen. Dat rook je echt gewoon als je thuis kwam. Stond je voor de deur, dan rook je de walm en was het zo van: o, het is knipdag.” Hoe knap is het als je na zó'n jeugd en in zó'n omgeving kiest voor een legale manier om de kost te verdienen? Steven – de naam is gefingeerd – deed het. Hij is een van de 'ongeziene helden' die opduiken in het onderzoek waarmee criminologe Sheila Adjiembaks (38) deze maand promoveerde >>

Beste lezer

door Joris Roes

Holle frasen

Als wij iets willen weten van de gemeente Den Bosch, moeten we die vragen schriftelijk stellen. Wanneer we antwoord krijgen, is altijd gissen. Dat kan uren, dagen of zelfs weken duren. Tijdgebrek kan het niet zijn; tegenover elke journalist in Nederland staan naar schatting tien (!) voorlichters.

Burgers hebben recht op informatie van de overheid. Over hoe de overheid handelt, waarom en hoe een besluit is genomen. Dat zeg ik niet, dat zegt de overheid zelf op haar website. Die transparantie is zelfs in de wet vastgelegd. Als desondanks geen antwoorden komen op vragen, kunnen journalisten maar ook burgers een beroep doen op de Wet openbaarheid van bestuur (WOB).

Wij doen dat vaak. Want we willen bijna altijd meer weten dan voorlichters mogen vertellen van hun baas. Zo dienden we WOB-verzoeken in over de declaraties van vervoerskosten van burgemeesters en wethouders. Daar kwamen

interessante conclusies voor onze lezers uit. Zo fietsen burgemeester en wethouders in Oss kosteloos de groeven in het wegdek, terwijl hun collega's in Den Bosch en Tilburg niet schromen een taxi te nemen voor een paar honderd meter. Voor de duidelijkheid: van gemeenschapsgeld. Informatie waar u wettelijk gezien dus recht op heeft.

Ook vroegen we de kosten op van de catering in het provinciehuis. Daar blijkt veel meer dan elders in Nederland uit de belastingpot te worden geschransd. Ook interessant om te weten.

In beide gevallen waren de cijfers niet echt recent. Dat kwam doordat de antwoorden op onze vragen maanden op zich lieten wachten.

Op de vragen die we stelden over verschillende burgemeesters die niet willen verhuizen naar de gemeente waar ze lintjes doorknippen en ospelden, werd in sommige gevallen zelfs het antwoord geweigerd. Het zijn slechts een paar voorbeelden. Het trainen van ons journalistieke werk is aan de orde van de dag.

In de vroege dinsdagmorgen ramde een bestuurder van een wit busje zijn voertuig in het gebouw van *De Telegraaf*. Hij stak het daarna in brand. Pers en politiek kwamen woorden tekort om te vertellen hoe schandelijk dit is. Ook het afluisteren van mijn collega Jos van de Ven door justitie werd weer vaak genoemd. Politiek Den Haag sprak net als in die zaak grote woorden over het belang van persvrijheid. En over hoe onze democratie daarmee gediend is.

Prachtig, maar zolang journalisten in Nederland zo veel tegenwerking van diezelfde overheid blijven ondervinden, zijn het niet meer dan holle frasen.

Joris Roes,
plaatsvervangend
hoofdredacteur
Reacties:
j.roes@bd.nl

Ook het criminele pad kent een vluchtstrook

>> aan de Open Universiteit. Twintig van zulke helden voert ze op: twintig mensen die opgroeiden in een crimineel milieu, maar zelf het rechte pad bleven bewandelen. Terwijl ze vrijwel dagelijks werden blootgesteld aan de verlokkingen van criminaliteit en de bergen geld die daar soms mee te verdienen zijn.

Nóg een citaat van Steven, die thuis keer op keer te horen kreeg dat-ie moest zwijgen over de 'geheime dingen' die papa op dat ene kamertje deed. En wat dat allemaal voor leuks opleverde. „Naar de speelgoedwinkel kunnen en dat soort dingen. Dat werd je ingeprent als kind. Daar hield ik me ook aan. Ja, zo ging dat dus een beetje, jarenlang. Altijd je mond houden.”

Criminologen onderzoeken doorgaans het gedrag van criminelen. Zo niet Sheila Adjiembaks, docent en onderzoeker aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Zij richt zich in haar proefschrift juist op degenen die bewust nee zeiden tegen criminaliteit, terwijl hun sociale omgeving daar dagelijks mee bezig was. In mei 2012 begint ze met het zoeken van mensen die willen meewerken en hun verhaal willen doen. Ze plaatst oproepen op sociale media en laat advertenties ophangen aan de prikborden van scholen in de Randstad en

▲ De belangrijkste drijfveer voor de resisters om mee te werken aan haar onderzoek was trots, denkt Sheila Adjiembaks. Trots omdat ze – grotendeels op eigen kracht – hebben gekozen voor een legaal bestaan. FOTO JORIS BUIJS/BEELDWERKT

de vier grootste steden van Brabant (Eindhoven, Tilburg, Breda, Den Bosch). 'Gezocht: niet-criminele man of vrouw!', luidt de wervende kop. Uiteindelijk raakt ze in gesprek met zestien mannen en vier vrouwen – leeftijd 16 tot 50 jaar – die Adjiembaks allemaal toestemming geven om te checken of ze inderdaad geen strafblad hebben.

Resisters, noemt Adjiembaks haar gesprekspartners. Omdat ze weerstand (*resistance*) hebben geboden aan hun criminele omgeving. Uit

de bestudeerde verhalen komen zes 'bronnen van veerkracht' naar voren die de resisters in staat stelden het rechte pad te verkiezen boven het slechte pad. Zo vertelt Marley over haar wiskundelerares. „Die zei: Marley, jij bent een hele intelligente meid, jij gaat het ver schoppen, jij wordt een leraar.” De overtuigingskracht waarmee de lerares die boodschap bleef herhalen, leidde uiteindelijk tot een keerpunt in haar leven. „Er is iemand die mij intelligent vindt en dat moet ik ook bewijzen aan de wereld.”

Ik zou niet vast willen zitten en dan mijn

— Danny

TOENEMENDE AANDACHT

Criminele families

Onderzoek naar de vraag waarom mensen die in een crimineel milieu opgroeien toch op het rechte pad blijven, is schaars. Sheila Adjiembaks koos ervoor de levensverhalen op te tekenen van de twintig *resisters* met wie ze in gesprek raakte. Uit hun persoonlijke ervaringen kunnen ook belangrijke lessen worden getrokken bij het voorkomen van criminaliteit, denkt de onderzoekster.

De erkenning van hun talenten en het hebben van persoonlijke – legale – ambities, ziet Adjiembaks als de

belangrijkste drijfveren die de *resisters* helpen de misdaad links te laten liggen.

Het onderzoek van Adjiembaks past in de toegenomen aandacht die criminologen de laatste jaren aan de dag leggen voor criminele families. Zo presenteerden de Brabantse wetenschappers Toine Spapens en Hans Moors vorig jaar een onderzoek waarin ze zeven criminele families uit deze provincie onder de loep legden. De twee werken inmiddels aan een vervolgonderzoek.

Een criminele vader is niet per se een slechte vader, leert Adjiembaks. Want een slecht voorbeeld is ook een voorbeeld. Lees mee met Danny, opgegroeid in een criminele volksbuurt met een vader die bekendstaat als een beruchte drugshandelaar. „Hij heeft mij eigenlijk laten zien hoe het niet moet, zeg maar. Hoe je niet met je gezin om moet gaan. Ik zou niet vast willen zitten en dan mijn kind op bezoek krijgen. Ik zou zelf door de grond gaan.”

Jerrel zegt tegen Adjiembaks dat hij een hekel kreeg aan de types met wie zijn vader zakendeed. „Dan dacht ik: o, daar heb je weer een of andere sjacheraar. Weer een achterbuurtknuppel, een of ander louche type. Het was allemaal zo kansloos, het is allemaal zo ..., ik zeg het heel plat: *low life shit*. Dat is het.”

Als zijn vader overlijdt, komt Jerrel – staand naast de doodskist – tot een diep inzicht. „Je krijgt kansen in je leven, je moet verantwoordelijkheid pakken, oorzaak en gevolg. Mijn vader heeft zich nooit volwassen gedragen, laat ik dat nou wel doen.” De uitleg die Jerrels vader gaf aan het opvoeden van een kind was deze: „Je stopt er eten in en hij wordt vanzelf groot.”

Dat het criminele milieu ook een spannende wereld is, heeft Jerrel al

vroeg door. „Rond mijn twaalfde lag de tafel bij ons thuis uitgestald met allerlei soorten wapens. Dat vergeet ik nooit meer. Heb ik gewoon zo'n uzi opgepakt, waar gewoon letterlijk zo'n kogel in kan, zo'n grote. En dan zei ik nog: o, wat zwaar. Dat vond ik toen wel grappig. Toen heb ik gewoon een bazooka op mijn schouder gelegd. Achteraf is dat natuurlijk bizar. Het is heel fout, maar ik vind het ergens ook heel aantrekkelijk. Ja, dat is gewoon *The Godfather*. Ja, daar kan ik van genieten.”

De belangrijkste drijfveer voor de *resisters* om mee te werken aan haar onderzoek was trots, denkt Adjiembaks. Trots omdat ze – grotendeels op eigen kracht – hebben gekozen voor een legaal bestaan. Voor sommigen blijft het vertellen van hun levensverhaal voelen als een vorm van verraad, ook al blijft Adjiembaks ze op het hart drukken dat ze volstrekt anoniem blijven.

Roos, dochter van een doorgewinterde drugs crimineel, benadrukt de 'onomkeerbaarheid' van een criminele carrière. „Ja, dat gaat eigenlijk zijn hele leven door en dat is ook niet te stoppen. Als je er eenmaal inzit, dan kom je er gewoon nooit meer uit”, vertelt ze over haar vader. Met terugwerkende kracht klaagt ze over een politieagent die haar ooit aan-

hield omdat ze geen licht had op haar fiets. Als de agent haar beruchte achternaam hoort, mag ze zonder boete verder fietsen, omdat ze al genoeg te verduren heeft met haar criminele vader. „Dan word ik boos. Ik ben totaal het tegenovergestelde van mijn vader. Je hoort mij gewoon te behandelen als ieder ander. Ik heb ook gesolliciteerd bij een drogist, ik kreeg de baan niet, want ik was de dochter van. Dat zijn van die dingen. Als je jonger bent, dat doet je echt wat.”

Over de Marokkaanse resister 'Mo' vertelt Adjiembaks dat hij opgroeiende in een 'beruchte buurt in Brabant, die bekendstaat om zijn criminele, afwijkende moraal'. De ouders van Mo doen alles om hun zoon op het rechte pad te houden, maar vooral op straat ontmoet hij tal van foute vriendjes. „Als we naar het buurthuis gingen, hoorde je altijd al die jongeren praten over inbraken. Op dit moment is het helemaal niet meer, nu is het juist dealen allemaal. Harddrugs: heroïne, cocaïne, gewoon bolletjes verkopen.”

Mo baalt van het negatieve imago dat zijn wijk met zich meestort. Maar tegelijkertijd heeft hij er ook begrip voor. „Niemand heeft werk, niemand heeft school. Als het donker werd, gingen ze gewoon met zijn allen in-

“**Toen heb ik gewoon een bazooka op mijn schouder gelegd. Achteraf is dat natuurlijk bizar**

– Jerrel

breken. Gewoon alsof het een hobby was, zo van: we gaan voetballen samen.” Hij prijst zijn ouders voor hun betrokkenheid. „Ik heb ook veel vrienden gehad van wie de ouders bijvoorbeeld naar Mekka zijn gegaan, allebei. En dan zijn ze alleen thuis. Vijftien, zestien jaar oud, zonder toezicht.”

Mo heeft bewust afgezien van een criminele carrière. Omdat zijn ouders daarop bleven hameren, maar ook omdat hij simpelweg angst had om tegen de lamp te lopen. „Deal, dat is echt het laatste wat ik zou doen. Ook al verdien je daar duizend euro op een dag mee. Ik vind dat gewoon niks. Ik zou niet heel de dag in de auto willen zitten, rondjes rijden. Heel de tijd achteromkijken of de politie jou ziet. En die kans is natuurlijk heel groot, dat je gepakt wordt.”

Adjiembaks hoopt dat haar proefschrift ertoe leidt dat de overheid meer oog krijgt voor de verborgen groep van *resisters*. „Er is heel weinig aandacht voor hen. Op zich is dat logisch, want we hebben het niet over een groep die voor veel problemen zorgt. Maar je kunt toch leren van hun verhalen. Kijk goed naar die bronnen van veerkracht, je kunt er ook anderen mee helpen die in een soortgelijk crimineel milieu opgroeien.”